

IV krypties „LEADER METODO ĮGYVENDINIMAS“ PRIEMONĖ **„Teritorinis ir tarptautinis bendradarbiavimas“** **Projektas „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“**

Bendrieji tikslai:

- Gerinti gyvenimo kokybę, sudarant prielaidas didesniai vietos gyventojų užimtumui;
- Ugdyti vietos gyventojų verslumo gebėjimus, skatinti bendradarbiavimą kuriant konkurencingus vietos produktus ir paslaugas;
- Skleisti bendradarbiavimo kaimo plėtros srityje gerą patirtį.

Specialusis tikslas – Sukurti „pieno gamybos ir kaimo turizmo mini klasterį“, apimančią 4 VVG teritorijas.

Projekto uždaviniai:

1. Sukurti maršrutą „Pieno kelias“;
2. Sukurti smulkių pieno gamintojų ir kaimo turizmo paslaugų tiekėjų bendradarbiavimo tinklus, inicijuojant dalyvavimą vertės kūrimo grandinėje;
3. Išpopuliarinti naujai sukurtus produktus ir paslaugas;
4. Įkurti profesionaliai veikiančią mobilų konsultavimo, naujų technologijų ir produkcijos demonstravimo biurą.

Projekto partnerių bendrai naudojami išteklių ir patirtis leis mažinti sąnaudas ir pasitelkiant sinergiją gauti pageidautinos ekonomijos, kuri padės pasiekti svarbiausią projekto tikslą - gerinti keturių šalies rajonų smulkių šeimos ūkių, užsiimančių pieno gamyba ir kaimo turizmu, konkurencingumą (padedant surasti naujus verslo partnerius, sukurti ir išpopuliarinti naujus produktus ir paslaugas, suformuojant naujas rinkos nišas ir vykdant VVG atstovaujamų kaimo teritorijų rinkodarą.

Laukiami rezultatai:

1. Sukurtas maršrutų – 1 vnt. (atrinktų objektų aprašymas, duomenų rinkimas),
2. Į maršrutą įsitraukusių subjektų skaičius – 20 vnt.
3. Sukurta interaktyvi interneto svetainė – 1 vnt.
4. Išleista leidinių - 3000 egzempliorių (po 1000 eg. 3 kalbomis, lietuvių, anglų, rusų)
5. Surengta konferencijų – 1 vnt.
6. Sukurtas projekto logo – 1 vnt.
7. Suorganizuota specializuotų mokymų klasterio ekspertams – 4 vnt.
8. Klasterio ekspertų mokymuose dalyvavusių asmenų skaičius – 12 asmenų
9. Parengta klasterio ekspertų – 12 asmenų
10. Įkurta organizacinė struktūra – 1 vnt.
11. Surengta novatoriškų pieno produktų bei pieno produkcijos pagrindu sukurtų paslaugų demonstracijų - 24 vnt.
12. Surengta pieno kelio maršruto pristatymų šalies mugėse – 2 vnt.
13. Įkurtas profesionaliai veikiantis mobilus konsultavimo biuras + 20 kulinarinio paveldo receptų bus sukaupta ir įdiegta gaminant naują produkciją, bent 4 nauji gaminiai iš pieno ir 4 nauji kaimo turizmo paslaugų teikėjams bus pasiūlyta įgyvendinti „Pieno kelio“ maršrutą. Bus po 4 iš kiekvieno projekto partnerio rajono paruošta šeimos pieno ūkių, kaimo turizmo sodybų ir kaimo bendruomenių namų, kad būtų galima priimti turistus, garantuojant klientams pieno produktų degustavimo ir įsigijimo galimybę, taip pat bus paruošta kaimo turizmo sodybų, kuriose be pieno produktų įsigijimo bus teikiamos ir sveikatingumo paslaugos, panaudojant pieno produkciją ar kitos novatoriškos su Pieno tema susijusios veiklos.
14. Užimtumas ir darbo vietos **prie projekto dirbs 12 savanorių 2754,06 val. už 37 593,00 lt**
15. **Teritorinio tapatumo ugdymas, bendruomeniškumo ir vietos patriotizmo didinimas bei bendro**

kaimo įvaizdžio gerinimas

16. Pieno ūkiu besiverčiančių ūkininkų netiesioginis įtraukimas į perspektyvų turizmo verslą (bendradarbiavimo su kaimo turizmo sodybomis ir turistus priimančiomis kaimo bendruomenėmis) padės kaimo žmonėms pažinti savo kraštą ir jo istoriją.
17. Projekto įgyvendinimas paskatins vietos veikėjus geriau pažinti ir pristatyti savo vietovę ir tai juos įgalins tapti tikrais savo krašto „ambasadoriais“.
18. **Socialinė sanglauda**
19. Projektas suteiks tiesioginę naudą smulkiems šeimos pieno ūkiams ir kaimo turizmo sodyboms. Stiprinant šių ūkių konkurencingumą gerės kaimo socialinė sanglauda. Vietos žmonių telkimą gerins ir kaimo bendruomenių įtraukimas į projekto įgyvendinimą

Partnerių įtraukimo į projektą pagrindimas:

VVG „Rietavo iniciatyvos“ ir projekto partnerį – **Kupiškio rajono VVG** sieja panašūs strateginiai tikslai, įtvirtinti parengtose vietos plėtros strategijose (toliau – VPS) (nuoroda į strategiją <http://www.kvvg.lt/pltros-strategija.html>). Kupiškio vietos veiklos grupės parengtoje „Kupiškio rajono integruotoje 2007-2013 m. vietos plėtros strategijoje gyvenimo kokybei gerinti“ strategijos vienas iš tikslų – remti ir skatinti iniciatyvas, siekiančias išsaugoti ir plėtoti etnokultūrinį paveldą, stiprinant bendruomeninį verslumą bei skatinant paslaugų ir verslų įvairinimą kaime. Viena iš remiamų sričių yra „Bendruomeninio verslumo skatinimas ir paslaugų plėtra“. Pagal šią sritį remiami tradicinių amatų, taip pat vietos produktų perdirbimo ir pardavimų skatinimo projektai. Įgyvendinamas bendras VVG projektas „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“, papildys vietos plėtros strategijų įgyvendinamas priemones, o svarbiausia, sudarys galimybę pasiekti tokius rezultatus, kurių veikiant paskirai pasiekti būtų neįmanoma. Kupiškio r. VVG perduos patirtį, sukauptą skatinant smulkius vietos gamintojus. Pvz., Kupiškio rajono Bakšėnų bendruomenė iš strategijos lėšų įgyvendina vietos projektą „Viskas iš pieno“. Kupiškio rajone veikia pieno ūkis, kurio mažame ceche gaminami ir fasuojami pieno produktai.

Kupiškio rajono VVG prie projekto įgyvendinimo prisidės įnašu natūra (savanorišku darbu) – trys savanoriai 189,38 val. už 2 585,00 Lt, kurie rinks ir teiks informaciją apie gamintojus savo teritorijoje, kurie rinks ir teiks informaciją apie gamintojus savo teritorijoje, užtikrinti mobilaus centro važiavimą savo teritorijoje, atrinkti po 3 potencialius klasterio ekspertus ir užtikrins jų dalyvavimą mokymuose, kurie dirbs mobiliame biure keliaujančiame pas atrinktus mini klasterio dalyvius partnerių savivaldybėse. Organizuoti 1 ekspertų mokymus savo teritorijoje.

Viešins projektą – tinklalapyje, spaudoje, savo rajono turizmo organizacijose ar kitose susijusiose organizacijose. Užtikrins 30 asmenų dalyvavimą baigiamojoje konferencijoje. Stiprins gamintojų tinklą savo teritorijoje iš kurių atrinkti 5 gamintojus dalyvauti klasteryje. Dalyvaus partnerių susitikimuose ir skaipo konferencijose ar kitaip komunikuos projekto koordinavimo klausimais.

Plungės rajono vietos veiklos grupės parengtoje „Plungės rajono kaimo vietovių plėtros strategija, siekiant tinkamiausio gamtos ir kultūros išteklių panaudojimo kaimo plėtrai“ , (nuoroda į strategiją <http://www.plungesvvg.lt/images/failai/dokumentai/strategija.pdf>) įtvirtino prioritetą „Kaimo verslų ir užimtumo skatinimas“, kurio tikslas – „Skatinti kaimo bendruomenių narių verslumo ir užimtumo iniciatyvas, suteikiant galimybę kaimo gyventojui vietoje pasinaudoti įvairiomis verslo teikiamomis paslaugomis“. Pagal šį prioritetą remiami kaimo

turizmo veiklos skatinimo projektai, projektai, kuriais gerinamas kaimo žmonių užimtumas bei novatoriški projektai, kuriais sukuriamos paslaugos kaimo gyventojams. Be to projekto partnerius sieja panašios problemos: Mažai turistinių maršrutų, pažintinių takų; Menka turizmo rinkodarą (kultūros paveldo objektai ir vietovės nėra veiksmingai pritaikyti turizmui), nėra parengtų turistinių maršrutų, kurie būtų įtraukti į vieningą turizmo sistemą; Neišplėtos informacinės technologijos. Produkcijos realizavimo ir rinkodaros problemos, neišplėta žemės ūkio subjektų kooperacija. Panaši etnokultūra (papročiai, tarmė, tikėjimas); Panašios problemos išsaugant ir panaudojant istorinį, kultūrinį ir gamtos paveldą; Gausūs (palyginti) nors nepakankamai populiarinimai pieno ir kultūrinio turizmo išteklių; Plungės, Telšių, Rietavo jungia bendri turistiniai maršrutai; Geografinė padėtis: visi projekte dalyvaujantys regionai sudaro vieningą kompleksą, apjungiantį keliais, Plungės, Rietavo ir Telšių savivaldybių ribomis. Įgyvendinamas bendras VVG projektas „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“, papildys vietos plėtros strategijų įgyvendinamas priemones, o svarbiausia, sudarys galimybę pasiekti tokius rezultatus, kurių veikiant paskirai pasiekti būtų neįmanoma. Telšių r. VVG perduos patirtį, sukauptą skatinant smulkius vietos gamintojus. **Plungės rajono VVG prie projekto įgyvendinimo prisidės įnašu natūra (savanorišku darbu) – du savanoriai, trys savanoriai 225,64 val. už 3 080,00 Lt, kurie rinks ir teiks informaciją apie gamintojus savo teritorijoje, užtikrinti mobilaus centro važiavimą savo teritorijoje, atrinkti po 3 potencialius klasterio ekspertus ir užtikrins jų dalyvavimą mokymuose, kurie dirbs mobiliame biure keliaujančiame pas atrinktus mini klasterio dalyvius partnerių savivaldybėse.** Organizuoti 1 ekspertų mokymus savo teritorijoje.

Viešins projektą – tinklalapyje, spaudoje, savo rajono turizmo organizacijose ar kitose susijusiose organizacijose. Užtikrins 30 asmenų dalyvavimą baigiamojoje konferencijoje. Stiprins gamintojų tinklą savo teritorijoje iš kurių atrinkti 5 gamintojus dalyvauti klasteryje. Dalyvaus partnerių susitikimuose ir skaipto konferencijose ar kitaip komunikuos projekto koordinavimo klausimais.

Telšių vietos veiklos grupė su Rietavo vietos veiklos grupę sieja ilgalaikis bendradarbiavimas bei patirtis įgyvendinant LEADER+ Pobūdžio iniciatyvas – 2006 – 2008 m. VVG „Pajūrio iniciatyvos“ sudėtyje, bendrai dalyvavo rengiant bandomąją integruotą kaimo vietovių plėtros strategiją, nukreiptą į strateginę LEADER+ temą „Tinkamiausias gamtos ir kultūros išteklių panaudojimas“. Strategija buvo sėkmingai įgyvendinta bei konkurse pripažinta viena iš 10 geriausių Lietuvoje.

Telšių rajono vietos veiklos grupės parengtoje „Vietos plėtros 2008-2014 metų strategijoje“ (nuoroda į strategiją http://www.telsiuvvg.lt/viewpage.php?page_id=6), apibrėžtos krašto vizijos vienas iš elementų – „Konkurencingas žemės ūkis bei kiti kaimo verslai, aukštas užimtumo bei pragyvenimo lygis. Parama teikiama turizmo plėtrai bei kitiems verslo projektams.

Be to projekto partnerius sieja: Geografinė padėtis: sudaro vieningą kompleksą, apjungiantį keliais. Rietavo ir Telšių savivaldybių ribomis. Panaši etnokultūra (papročiai, tarmė, tikėjimas). Panašios problemos išsaugant ir panaudojant istorinį paveldą. Gyvulininkystė Telšių rajone vaidina svarbų vaidmenį tarp kurių vyrauja pienininkystės ir avininkystės ūkiai. Nėra žemės ūkio kooperavimosi tradicijų ir patirties. Informacijos stoka apie netradicinių verslų ir amatų kūrimą, plėtojant turizmą bei vystant alternatyvią žemdirbystę. Gausūs (palyginti) nors nepakankamai populiarinimai pieno ir kultūrinio turizmo išteklių; Plungės, Telšių, Rietavo jungia bendri turistiniai maršrutai; Geografinė padėtis: visi projekte dalyvaujantys regionai sudaro vieningą kompleksą, apjungiantį keliais, Plungės, Rietavo ir Telšių savivaldybių ribomis.

Telšiuose įsikūrusi kone didžiausia pieno gamintojus vienijanti bei jų produkciją perdirbanti įmonė UAB „Žemaitijos pienas“. Gausūs (palyginti) nors nepakankamai populiarinimai pieno ir kultūrinio turizmo ištekliai; Plungės, Telšių, Rietavo jungia bendri turistiniai maršrutai; Geografinė padėtis: visi projekte dalyvaujantys regionai sudaro vieningą kompleksą, apjungiantį kelias, Plungės, Rietavo ir Telšių savivaldybių ribomis.

Įgyvendinamas bendras VVG projektas „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“, papildys vietos plėtros strategijų įgyvendinamas priemones, o svarbiausia, sudarys galimybę pasiekti tokius rezultatus, kurių veikiant paskirai pasiekti būtų neįmanoma. Telšių r. VVG perduos patirtį, sukauptą skatinant smulkius vietos gamintojus. **Telšių rajono VVG prie projekto įgyvendinimo prisidės įnašu natūra (savanorišku darbu) – trys savanoriai 473,19 val. už 6 459,00 Lt, kurie rinks ir teiks informaciją apie gamintojus savo teritorijoje, užtikrinti mobilaus centro važiavimą savo teritorijoje, atrinkti po 3 potencialius klasterio ekspertus ir užtikrins jų dalyvavimą mokymuose, kurie dirbs mobiliame biure keliaujančiame pas atrinktus mini klasterio dalyvius partnerių savivaldybėse.** Organizuoti 1 ekspertų mokymus savo teritorijoje.

Viešins projektą – tinklalapyje, spaudoje, savo rajono turizmo organizacijose ar kitose susijusiose organizacijose. Užtikrins 30 asmenų dalyvavimą baigiamojoje konferencijoje. Stiprins gamintojų tinklą savo teritorijoje iš kurių atrinkti 5 gamintojus dalyvauti klasteryje. Dalyvaus partnerių susitikimuose ir skype konferencijos ar kitaip komunikuos projekto koordinavimo klausimais.

Trumpas projekto esmės aprašymas ir projekto poreikio pagrindimas:

Vietos veiklos grupė „Rietavo iniciatyvos“ parengtoje strategijoje „Rietavo savivaldybės kaimo vietovių plėtros strategija“ II prioritetu „Bendruomenių gyvenimo kokybės gerinimas“ siekia įvairinti kaimo ekonomiką, didinant kaimo gyventojų verslumą, sudarant galimybes vystyti tradicinius ir kitus smulkius kaimo verslus, kuriant verslui palankią aplinką, telkti kaimo gyventojus, stiprinti partnerystę ir bendradarbiavimą.

VVG „Rietavo iniciatyvos“, veikia nuosekliai ir ieško būdų kaip spręsti savo atstovaujamos teritorijos problemas, tai: vietos gamintojų (tame tarpe ir ūkininkų) ir paslaugų teikėjų iniciatyvos ir žinių trūkumas, menkas ūkių rentabilumas, o vėliau iš to sekantis nepakankamas kaimo vietovių gyvybingumas ir patrauklumas. VVG nuosekliai dirba, kad sustiprintų savo atstovaujamos teritorijos konkurencingumą, kad teritorija būtų patraukli pirmiausia vietos gyventojams, taip pat kad čia atvykti norėtų ir svečiai iš kitų Lietuvos vietovių bei užsienio.

Panašias problemas sprendžia ir vietos veiklos grupės, kurios tapo projekto partnerėmis, tai Telšių, Kupiškio rajonų VVG bei Plungės rajono savivaldybės VVG. Jos atstovauja kaimo vietas, kurios yra panašios ekonomikos išsivystymo požiūriu (smulkių pieno gamintojų kraštas, turintis kaimo turizmo plėtros potencialą). Minėtų VVG parengtų strategijų tikslai rodo, kad visos jos dirba panašia linkme ir kad norint sustiprinti projekto poveikį teritorijai, būtina pasirinkti didesnę teritoriją ir sujungti turimas žinias bei išteklius. VVG „Rietavo iniciatyvos“ idėjų projektui pasisėmė lankydamasi dalykiniuose vizituose Prancūzijoje, Švedijoje, Danijoje, Vokietijoje ir Latvijoje, o šio projekto partnerių susitikimuose buvo apsibrėžta vieninga projekto „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“, vizija.

Projektu „Pieno kelias: nuo vietos gamintojo iki vartotojo“ siekiama apjungti Rietavo savivaldybės, Plungės, Telšių ir Kupiškio rajonų smulkius pieno gamintojus, perdirbėjus, kaimo

turizmo sodybų šeiminkus ir kitus subjektus, kurių siūlomi produktai ar teikiamos paslaugos susiję su pieno tema.

Projektu „Pieno kelias – nuo vietos gamintojo iki vartotojo“ siekiama suformuoti vietos gamintojų tinklą tarp Rietavo savivaldybės, Plungės, Telšių, Kupiškio rajonų ir stiprinti ryšius ne tik tarp gamintojų, bet įtakoti vartotojų naujų įpročių formavimąsi. Tinklo dalyviai derins savo veiksmus, gaus techninę paramą iš šalies, kad rinkai būtų pasiūlyti nauji produktai ar paslaugos. Taip, paskatinus bendradarbiavimą tarp skirtingų kaimo ekonomikos sričių, bus inicijuotas „mini“ klasterio kūrimas, o jo dalyviai bus įtraukti į pridėtinės vertės kūrimo procesą. Projekto veiklos detalizuotos paraiškos VI skyriaus lentelėje. Tiesiogiai projekto tikslams pasiekti skirtos veiklos bus įgyvendinamos etapais.

Pirmame etape bus įsigyta specializuota transporto priemonė - mobilus konsultavimo, naujų technologijų ir produkcijos demonstravimo biuras, kuria projekto metu pagal suderintą grafiką ir maršrutą bus važiuojama į susitikimus su potencialiais mini klasterio dalyviais. Šio etapo metu taip pat bus atrinkta ir paruošta vietos specialistų komanda (po tris asmenis iš kiekvieno partnerio teritorijos, šiems asmenims bus organizuoti specializuoti mokymai) kuri aptarnaus mobilųjį biurą, teiks techninę pagalbą potencialiems klasterio dalyviams. Pirmame etape taip pat planuojama organizuoti būsimų klasterio specialistų bei potencialių klasterio dalyvių kelionę į užsienio šalį, kur sukaupta didelė šeimos pieno ūkių kooperacijos patirtis ir kur išvystytas kaimo turizmo paslaugų spektras (preliminariai – į Pietinę Švediją).

Antrame etape bus kuriamas smulkių pieno gamintojų bendradarbiavimo, gerinant gamybos efektyvumą ir produkcijos kokybę, bendras tinklas, taip pat kuriamas kaimo turizmo paslaugų tiekėjų bendradarbiavimo tinklas. Kuriami tinklai apims visų projekto dalyvių teritorijas. Vykdamas šio etapo veiklas bus vykdoma gamybos metodų sklaida ir propagavimas projekto teritorijoje, organizuojant susitikimus su vietos gamintojais ir vykdamas grupines bei asmenines konsultacijas, bus vykdoma norinčiųjų įsijungti į tinklą gamintojų atranka, bus parengtos bendros veiklos taisyklės, bus sutarta dėl produkcijos apimčių, kokybės standartų, pardavimo būdų ir pan. Taip pat bus organizuojami susitikimai ir konsultacijos su turizmo sodybų savininkais, norinčiais įsijungti į „Pieno kelio“ maršrutą, bus atrinkti norintys dalyvauti mini klasteryje turizmo sodybų savininkai.

Įgyvendinant antrojo etapo veiklas bus parengtas mini klasterio veiklos bendras planas.

Trečiojo etapo veiklos skirtos smulkių pieno gamintojų ir kaimo turizmo paslaugų tiekėjų novatoriškai veiklai inicijuoti, t.y. sukurti naujų vietos produktų ir paslaugų paketą, skirtą suformuoti „pieno gamybos ir kaimo turizmo mini klasterį“. Šio etapo metu bus galutinai atrinkti maršrutui tinkantys vietos produktai iš pieno bei paslaugos, taip pat jų teikėjai.

Į paketo kūrimą planuojama įtraukti ir kūrybinių industrijų veikėjus, tam kad suteikti patrauklumo vartotojams. Šio trečiojo etapo metu bus organizuojamas smulkių pieno gamintojų ir kaimo turizmo paslaugų tiekėjų bendradarbiavimo tinklo veiklos pradžios palaikymas, vykdomas mobilaus biuro pagalba: 1) „Pieno kelio“ maršruto parengimas, garantuojantis vartotojams pieno produktų ir pieno produkcijos pagrindu sukurtų paslaugų teikimą konkrečiose kaimo turizmo sodybose, kaimo bendruomenių patalpose ir atskiruose pieno gamintojų ūkiuose (atrinktų produktų ir paslaugų įsigijimo vietų nustatymas); 2) mobilaus biuro pagalba novatoriškų pieno produktų bei pieno produkcijos pagrindu sukurtų paslaugų demonstravimas pagal iš anksto pavišintą grafiką „Pieno kelio“ maršrutui priklausančiose konkrečiose kaimo turizmo sodybose, kaimo bendruomenių patalpose ir atskiruose pieno gamintojų ūkiuose; 3)

bendro logotipo „Pieno kelias sukūrimas“ ir populiarinimas (pvz., mobilaus biuro papuošimas); 4) „Pieno kelio“ maršruto pristatymas interaktyvioje interneto svetainėje.

Ketvirtuoju etapu bus vykdoma bendros smulkių pieno gamintojų ir kaimo turizmo paslaugų tiekėjų novatoriškos veiklos ir bendradarbiavimo tinklo kūrimo, kaip „pieno gamybos ir kaimo turizmo mini klasterio“ formavimo gerosios patirties sklaida: 1) „Pieno kelio“ maršruto išbandymas ir propagavimas jį pristatant šalies VVG specialistams, šalies žiniasklaidos ir turizmo firmų atstovams; 2) Projekto dalyvių konferencijos surengimas; 3) „Pieno kelio“ propagavimas, išleidžiant specialų spalvotą maršruto žemėlapi su reikiama informacija trimis kalbomis ir jį išplatinant tarp potencialių maršruto klientų.

„Pieno kelio“ maršruto sukūrimas ir aptarnavimas atvertų naujas perspektyvas kaimo vietovėms, besiverčiančioms tradiciniu pieno ūkiu ir palyginus nauja ūkine veikla – kaimo turizmu, nes suteiktų šeimos ūkiams alternatyvių ir naujoviškų plėtros galimybių. Projektas padėtų spręsti turimas problemas:

- atnaujinti produkciją;
- plėsti vietos produkcijos ir paslaugų realizavimo rinką;
- didintų šeimos ūkių gaminamų gaminių ir teikiamų paslaugų pridėtinę vertę;
- užtikrintų didesnes šeimos ūkių pajamas ir sudarytų palankesnes galimybes kaimo jaunimui likti kaime;
- stiprintų miesto ir kaimo integraciją.

Projekto dalyvaujančios vietos veiklos grupės atliko nemažai parengiamųjų darbų: išsiaiškino projekto poreikį savo atstovaujamos teritorijose, sutarė dėl projekto tikslo ir priemonių jam pasiekti, pasidalino atsakomybe už projekto veiklų įgyvendinimą, surinko informaciją apie planuojamo įsigyti ilgalaikio turto, prekių ir paslaugų kainas, aptarė projekto tęstinumo užtikrinimo klausimus, numatė asmenis, savanoriškais pagrindais įsitrauksiančius į bendro projekto įgyvendinimą.

Projekto tęstinumas. Teritorinio projekto koordinatorius ir partneriai baigiantis projektui ketina suformuoti neformalią struktūrą iš projekto partnerių atstovų, kaimo turizmo paslaugų tiekėjų ir vietos gamintojų atstovų, taip pat kūrybinių industrijų atstovų, kad būtų toliau vykdomos projekto metu inicijuotos veiklos. Projekto metu bus parengtas „mini“ klasterio veiklos bendras planas, kas užtikrins galimybę klasterio dalyviams galimybę pelningai parduoti novatoriškus vietos produktus ir paslaugas, taip užsitikrinant ekonominį savarankiškumą.

Projekto metu įsigytas materialus ir nematerialus ilgalaikis turtas bus apskaitomas projekto koordinatoriaus apskaitoje bei toliau tęsiamas administravimas. Projektui pasibaigus bus ieškoma galimybių tęsti bei plėsti maršrutą įtraukiant kuo daugiau dalyvių.

- **Sukurtą interneto svetainę** projektui pasibaigus administruos koordinatorius.
- **Specializuota transporto priemonė** bus apdrausta nuo visų galimų rizikų, saugomas aikštelėje, kur įrengta vaizdo stebėjimo kamera, atsakingas koordinatorius, nusidėvėjimas per 6 metus. Bus siekiama, kad projekto metu „Pieno kelias“ objektai atsirastų regioninėse ir nacionalinėse turizmo informacijos centrų duomenų bazėse. Tuo būdu, pasibaigus projektui jie toliau bus viešinami.
- **Informacinė medžiaga** bus išdalinta projekto partneriams, klasterio „Pieno kelias“ dalyviams, informaciniams centrams, savivaldybėms.
- Apie įvykusią **konferenciją** bus patalpinta informacija sukurtoje svetainėje bei projekto partnerių svetainėse.

Sukurtas projekto logotipas bus naudojamas informaciniuose leidiniuose, organizuojant renginius, svetainėje, papuoštas mobilus informacinis biuras.